

**Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με μια ευρωπαϊκή στρατηγική για την ενδυνάμωση των ιδρυμάτων
τριτοβάθμιας εκπαίδευσης για το μέλλον της Ευρώπης**

(2022/C 167/03)

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Υπενθυμίζοντας το πολιτικό πλαίσιο του ζητήματος, όπως εκτίθεται στο παράρτημα των παρόντων συμπερασμάτων,

ΥΠΕΝΘΥΜΙΖΟΝΤΑΣ ΟΤΙ:

1. Τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (ΙΤΕ) ⁽¹⁾ στην Ευρώπη συμμετέχουν σε μεγάλο βαθμό στη δημιουργία, τη διάδοση και την πιστοποίηση της γνώσης. Διαδραματίζουν αναπνευστικό ρόλο στην επίτευξη τόσο του Ευρωπαϊκού Χώρου Εκπαίδευσης όσο και του νέου Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας, σε συνεργασία με τον Ευρωπαϊκό Χώρο Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Τα ΙΤΕ είναι κείρια σημασίας για την επίτευξη του στόχου που έθεσε το ψηφισμα του Συμβουλίου περί στρατηγικού πλαισίου για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης με στόχο τον Ευρωπαϊκό Χώρο Εκπαίδευσης και πέραν αυτού (2021-2030), δηλαδή ότι το ποσοστό των ατόμων ηλικίας 25 έως 34 ετών που έχουν ολοκληρώσει κύκλο σπουδών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης θα πρέπει να ανέρχεται τουλάχιστον σε 45 % έως το 2030.
2. Σύμφωνα με τη βασική παγκόσμια τάση των τελευταίων δεκαετιών, θα ενισχυθεί η αύξηση των εγγραφών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση τα επόμενα χρόνια. Ο αριθμός των ατόμων ηλικίας 25 έως 34 ετών με τίτλο σπουδών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στις χώρες του ΟΟΣΑ και της G20 αναμένεται να φθάσει τα 300 εκατομμύρια έως το 2030 ⁽²⁾.
3. Πολυάριθμες ευκαιρίες και προκλήσεις θα επηρεάσουν τη μελλοντική ανάπτυξη των ΙΤΕ στην Ευρώπη. Οι παγκόσμιες δημογραφικές τάσεις και η παγκοσμιοποίηση θα θέσουν υπό αμφισβήτηση τη θέση της Ευρώπης ως εξέχοντος κόμβου δημιουργίας γνώσης. Η υπερθέρμανση του πλανήτη και η υποβάθμιση του περιβάλλοντος, η επιτάχυνση των τεχνολογικών εξελίξεων και ο αυξανόμενος ανταγωνισμός για τις ψηφιακές τεχνολογίες επηρεάζουν ήδη τις στρατηγικές των ΙΤΕ και τη θέση τους στην Ευρώπη και στο παγκόσμιο πλαίσιο. Η διαθεσιμότητα μιας μεγάλης δεξαμενής ταλέντων με άριστη εκπαίδευση και κατάρτιση θα έχει ολόένα και πιο κρίσιμη σημασία για τη διατήρηση και την εδραίωση της παγκόσμιας ηγετικής θέσης της Ευρώπης σε ένα πλαίσιο αυξημένου παγκόσμιου ανταγωνισμού.
4. Εν τω μεταξύ, η αυξανόμενη ζήτηση για υψηλής ποιότητας και συμπεριληπτική εκπαίδευση καθώς και για άριστη έρευνα και καινοτομία στις αναδυόμενες χώρες αυξάνει την παγκόσμια δικτύωση, ενώ αναδύονται νέες απειλές για τις θεμελιώδεις αξίες και αρχές τις οποίες οι ευρωπαϊκές δημοκρατίες επιδιώκουν να στηρίζουν. Σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο, οι αυξανόμενες ανισότητες και οι προκλήσεις που θέτουν οι γηράσκουσες κοινωνίες θα μεταμορφώσουν την αγορά εργασίας και θα βαθύνουν την ανάγκη για ένταξη και για ολοκλήρωση ανώτερου κύκλου σπουδών, με αποτέλεσμα τη δημιουργία νέων προσδοκιών διά βίου μάθησης.
5. Η οικονομική ανάκαμψη μετά την πανδημία και η ταχεία εξέλιξη των γνώσεων, των δεξιοτήτων και των ικανοτήτων που σχετίζονται με την ψηφιακή και την πράσινη μετάβαση θα υποχρεώσουν τα ΙΤΕ να εξετάσουν την περαιτέρω ανάπτυξη των υποδομών τους, να υιοθετήσουν νέα παιδαγωγικά εργαλεία, να παράσχουν ευέλικτες και σύντομες εμπειρίες μάθησης, να προετοιμάσουν τους εκπαιδευόμενους για το συνεχώς μεταβαλλόμενο κοινωνικό περιβάλλον και περιβάλλον της αγοράς εργασίας και να δώσουν τη δυνατότητα στους ερευνητές να συνεργάζονται για την εξεύρεση καινοτόμων λύσεων στις τρέχουσες παγκόσμιες προκλήσεις.
6. Για να επιτευχθούν οι στόχοι της ένταξης και της αριστείας απαιτούνται σημαντικές γενικές επενδύσεις στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης της ΕΕ, λαμβάνοντας υπόψη τις τρέχουσες μέσες δαπάνες για την τριτοβάθμια εκπαίδευση στην ΕΕ και δεδομένων των αυξανόμενων αριθμών φοιτητών και εκπαιδευομένων, καθώς και των προκλήσεων που αντιμετωπίζουν τα ΙΤΕ.
7. Η μοναδική θέση που κατέχει η τριτοβάθμια εκπαίδευση να εκπληρώνει τις διασταυρούμενες αποστολές της εκπαίδευσης, της έρευνας, της καινοτομίας και της παροχής υπηρεσιών στην κοινωνία αποτελεί ευκαιρία που δεν πρέπει να χαθεί, ώστε να αξιοποιηθούν οι δυνατότητες συνεργειών μεταξύ των τεσσάρων αυτών αποστολών.

⁽¹⁾ Για τους σκοπούς των παρόντων συμπερασμάτων, ο όρος «ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης» παραπέμπει στο σύνολο του τομέα και αντιπροσωπεύει ολόκληρη τη βαθμίδα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, καλύπτοντας όλα τα είδη ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, στα οποία περιλαμβάνονται, σύμφωνα με την εκάστοτε εθνική νομοθεσία ή πρακτική, ερευνητικά πανεπιστήμια, πανεπιστημιακά κολέγια, πανεπιστημιακές σχολές εφαρμοσμένων επιστημών, ιδρύματα τριτοβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης και ανώτατες σχολές καλών τεχνών.

⁽²⁾ ΟΟΣΑ (2020), *Resourcing Higher Education: Challenges, Choices and Consequences*, Τριτοβάθμια εκπαίδευση, εκδόσεις ΟΟΣΑ, Παρίσι.

8. Η αξιοποίηση αυτών των συνεργειών είναι καίριας σημασίας για την επίτευξη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών. Θα πρέπει να ενισχυθούν οι πολυσυμμετοχικές συμπράξεις και η συνεργασία μεταξύ των ΙΤΕ και με τα ΙΤΕ.

9. Εν προκειμένω, το ψήφισμα του Συμβουλίου περί στρατηγικού πλαισίου για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης με στόχο τον Ευρωπαϊκό Χώρο Εκπαίδευσης και πέραν αυτού (2021-2030) ζήτησε την κατάρτιση «θεματολογίου για τον μετασχηματισμό της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, με έμφαση στην ένταξη, την καινοτομία, τη συνδεσιμότητα, την ψηφιακή και την πράσινη ετοιμότητα και τη διεθνή ανταγωνιστικότητα, καθώς και τις θεμελιώδεις ακαδημαϊκές αξίες και τις αρχές δεοντολογίας υψηλού επιπέδου, την απασχόληση και την απασχολησιμότητα».

10. Στην ίδια συνάρτηση, τα συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με τον νέο Ευρωπαϊκό Χώρο Έρευνας προσδιόρισαν «τους θεσμικούς μετασχηματισμούς, τις σταδιοδρομίες στην έρευνα, την επιστημονική εκπαίδευση, την κατάρτιση, τη διεθνή συνεργασία και την κυκλοφορία της γνώσης ως πιθανούς τομείς για πιο αποφασιστική συνεργασία» μεταξύ του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας, του Ευρωπαϊκού Χώρου Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης και της διάστασης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης του Ευρωπαϊκού Χώρου Εκπαίδευσης. Επίσης, το Συμβούλιο σημείωσε «την πρόταση της Επιτροπής με θέμα την ανάπτυξη οδικού χάρτη δράσεων για τη δημιουργία συνεργειών μεταξύ της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και της έρευνας» και υποστήριξε την περαιτέρω ανάπτυξη των «ευρωπαϊκών πανεπιστημιακών συμμαχιών» ως εμβληματικού παραδείγματος για σύγχρονα και χωρίς αποκλεισμούς ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης του μέλλοντος στην Ευρώπη». Το θεματολόγιο πολιτικής για τον ΕΧΕ για την περίοδο 2022-2024 που επισυνάπτεται στα συμπεράσματα του Συμβουλίου για τη μελλοντική διακυβέρνηση του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας (ΕΧΕ) προσδιόρισε δράσεις που στοχεύουν ΙΤΕ.

11. Στα συμπεράσματα σχετικά με την πρωτοβουλία για τα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια – Σύνδεση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, της έρευνας, της καινοτομίας και της κοινωνίας: Ανοίγοντας τον δρόμο για μια νέα διάσταση στην ευρωπαϊκή τριτοβάθμια εκπαίδευση, το Συμβούλιο αναγνώρισε ότι «τα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια» θα πρέπει να έχουν ως γνώμονα «να συμβάλουν στην ενίσχυση των διαστάσεων έρευνας και καινοτομίας των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ευρώπη αναπτύσσοντας μια κοινή ατζέντα, κοινές υποδομές και πόρους» και «να δημιουργήσουν ακόμη ισχυρότερες συμμαχίες, διερευνώντας τη σκοπιμότητα της από κοινού εγγραφής φοιτητών και της από κοινού πρόσληψης ακαδημαϊκών και ερευνητών, στο πλαίσιο των διαφόρων εθνικών συστημάτων, προκειμένου να καταστήσουν την εκπαιδευτική και ερευνητική τους σταδιοδρομία πιο ελκυστική, βιώσιμη και ευέλικτη στο πλαίσιο των συμμαχιών». Κάλεσε εξάλλου την Επιτροπή και τα κράτη μέλη «να εξετάσουν πιο βιώσιμα χρηματοδοτικά μέσα για τα “ευρωπαϊκά πανεπιστήμια”, μεταξύ άλλων αξιοποιώντας συνέργειες μεταξύ περιφερειακών και εθνικών και ευρωπαϊκών συστημάτων, ώστε να είναι σε θέση να υλοποιήσουν τη φιλόδοξη στρατηγική τους» καθώς και να καταρτίσουν σαφείς προτάσεις, αρχής γενομένης από το 2022, «ώστε να συμβάλουν, όπου απαιτείται, στην άρση των εμποδίων για τη συνεργασία σε ευρωπαϊκό επίπεδο, διερευνώντας, για παράδειγμα, την ανάγκη και τη σκοπιμότητα κοινών ευρωπαϊκών πτυχίων στο πλαίσιο των συμμαχιών των “ευρωπαϊκών πανεπιστημίων”».

12. Στα συμπεράσματα με θέμα «Εμβάθυνση του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας: Παροχή ελκυστικών και βιώσιμων σταδιοδρομιών και συνθηκών εργασίας στους ερευνητές και υλοποίηση της κυκλοφορίας επιστημόνων», το Συμβούλιο κάλεσε την Επιτροπή «να στηρίζει τα κράτη μέλη στον σχεδιασμό μέτρων πολιτικής για αδιάλειπτη και φιλόδοξη διακρατική συνεργασία μεταξύ των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ευρώπη, ιδίως στον τομέα της ακαδημαϊκής και ερευνητικής σταδιοδρομίας που συχνά είναι αλληλένδετες, προωθώντας τη συμμετοχικότητα, αξιοποιώντας την αριστεία και αυξάνοντας τη διεθνή ανταγωνιστικότητα του τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης της Ευρώπης, βελτιώνοντας έτσι την ελκυστικότητα για ταλέντα από την Ευρώπη και εκτός Ευρώπης». Συμφώνησε επίσης ότι οι συμμαχίες ευρωπαϊκών πανεπιστημίων και οι συμπράξεις τους με τα τοπικά οικοσυστήματα αποτελούν «κατάλληλες πλατφόρμες για τη δοκιμή πιθανών μοντέλων που προωθούν τη διαλειτουργικότητα των ερευνητικών σταδιοδρομιών, και για τη διερεύνηση των δυνατοτήτων για κοινά συστήματα πρόσληψης, συστήματα κατάρτισης και επαγγελματικής εξέλιξης που θα καλύπτουν τόσο τις πτυχές της έρευνας όσο και της διδασκαλίας, καθώς και για τη δοκιμή νέων συστημάτων επιβράβευσης και αξιολόγησης, μεταξύ άλλων, για τη διδασκαλία με βάση την έρευνα».

ΕΚΤΙΜΑ ΟΤΙ:

13. Η διακρατική συνεργασία μεταξύ των ΙΤΕ σε ολόκληρη την Ευρώπη ενισχύεται, βαθαινει και απλοποιείται περαιτέρω, εάν οι προαναφερθείσες προκλήσεις μπορούν να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή έχει προτείνει μια φιλόδοξη ευρωπαϊκή στρατηγική για τα πανεπιστήμια, η οποία έχει ως στόχο να ενδυναμώσει και να στηρίξει τα ιδρύματα αυτά σε όλες τις αποστολές τους ώστε να ενισχύσουν τη συνεργασία τους και να αξιοποιήσουν τα δυνατά τους σημεία, ενόψει της καίριας συμβολής τους στην απάντηση που θα δώσει η Ευρώπη στις μελλοντικές προκλήσεις. Τα διαφορετικά είδη συνεχούς συνεργασίας θα πρέπει να αυξηθούν και τα σχετικά αποτελέσματα και οι βέλτιστες πρακτικές θα πρέπει να ανταλλάσσονται προκειμένου να αποτελούν πηγή έμπνευσης για το σύνολο του τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ευρώπη, με παράλληλο σεβασμό των αρμοδιοτήτων των κρατών μελών, της ακαδημαϊκής ελευθερίας και της θεσμικής αυτονομίας των ΙΤΕ.

14. Για τον σκοπό αυτόν, θα πρέπει να επιδιωχθούν τέσσερις εξίσου σημαντικοί βασικοί στόχοι στο πλαίσιο μιας κοινής προσπάθειας σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο και σε επίπεδο ιδρυμάτων:

- ενίσχυση της ευρωπαϊκής διάστασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, την έρευνα και την καινοτομία, καθώς και στις μεταξύ τους συνέργειες·
- προώθηση του παγκόσμιου ρόλου και της ηγετικής θέσης της Ευρώπης·

- ενίσχυση της ανάκαμψης και της αντίδρασης της Ευρώπης στην ψηφιακή και την πράσινη μετάβαση·
- εμφάνιση του ευρωπαϊκού αισθήματος του ανήκειν με βάση κοινές αξίες.

ΚΑΛΕΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΜΕΛΗ, ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΙΣ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΕΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥΣ ΚΑΙ ΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΣ ΔΕΟΝΤΩΣ ΥΠΟΨΗ ΤΗΝ ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΟΤΗΤΑΣ, ΝΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΤΟΥΝ ΜΕ ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΜΕ ΣΚΟΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΤΩΝ ΑΚΟΛΟΥΘΩΝ ΒΑΣΙΚΩΝ ΣΤΟΧΩΝ:

Ενίσχυση της ευρωπαϊκής διάστασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, την έρευνα και την καινοτομία, καθώς και στις μεταξύ τους συνέργειες

15. Η βαθύτερη διακρατική συνεργασία συμβάλλει στην επίτευξη του Ευρωπαϊκού Χώρου Εκπαίδευσης και του νέου Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας σε πλήρη συνέργεια, καθιστώντας τα ΙΤΕ ισχυρότερα και αυξάνοντας την ποιότητα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, της έρευνας και της καινοτομίας στο σύνολο της Ευρώπης. Μέσω νέων διαστάσεων, μορφών και ευκαιριών για κινητικότητα σε διάφορους επιστημονικούς κλάδους και τομείς και σε διασυνοριακό επίπεδο, σε συνδυασμό με ελκυστικές και βιώσιμες ακαδημαϊκές και ερευνητικές σταδιοδρομίες, καθώς και με ανοικτή εκπαίδευση και ανοικτή επιστήμη, επιτρέπει στα ΙΤΕ να αντιμετωπίζουν καλύτερα τις κοινωνικές προκλήσεις και να εφοδιάζουν τους φοιτητές, τους δια βίου εκπαιδευόμενους και τους ερευνητές με τις κατάλληλες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες για τη μελλοντική επαγγελματική και προσωπική τους ανάπτυξη. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στους φοιτητές και τους νέους ερευνητές των οποίων οι σπουδές και οι σταδιοδρομίες επλήγησαν σοβαρά από την πανδημία, καθώς και στους προερχόμενους από αγροτικές και απομακρυσμένες περιοχές, όπως οι εξόχως απόκεντρες περιοχές.
16. Οι συμμαχίες ΙΤΕ, όπως τα «ευρωπαϊκά πανεπιστήμια», μπορούν να καταστήσουν έκδηλες τις δυνατότητες της εκτεταμένης και μακροπρόθεσμης συνεργασίας μεταξύ των ιδρυμάτων στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Οι συμμαχίες αυτές έχουν τη δυνατότητα να δημιουργούν πραγματική ευρωπαϊκή προστιθέμενη αξία με την επίτευξη κρίσιμης μάζας σε ευρωπαϊκή κλίμακα μέσω της μακροπρόθεσμης δέσμευσης όλων των εμπλεκόμενων μερών. Διευκολύνουν την ελεύθερη κυκλοφορία σε ολόκληρη την Ευρώπη για σκοπούς σπουδών, εργασίας και έρευνας με βάση κοινά συμφέροντα. Εξασφαλίζοντας σε μεγάλο βαθμό ένταξη, διαφάνεια και ανοικτό χαρακτήρα, μπορούν να έχουν μετασχηματιστικό αντίκτυπο εντός της Ευρώπης και για την Ευρώπη. Ο συντονισμός και η συμπληρωματικότητα με άλλες ευρωπαϊκές, εθνικές, περιφερειακές, τοπικές και, κατά περίπτωση, διεθνείς πρωτοβουλίες και δίκτυα θα ενισχύσουν τον μετασχηματιστικό τους αντίκτυπο.
17. Για να αξιοποιηθεί στο έπακρο η προστιθέμενη αξία των συμμαχιών ΙΤΕ, όπως τα «ευρωπαϊκά πανεπιστήμια», χρειάζεται περαιτέρω στήριξη σε ευρωπαϊκό και, κατά περίπτωση, σε εθνικό επίπεδο μέσω σταδιακής προσέγγισης. Οι συμμαχίες αυτές είναι καταλύτες θεσμικού μετασχηματισμού και θα πρέπει, κατά περίπτωση, να υποστηρίζονται για να αναπτύξουν ισχυρή διάσταση έρευνας και καινοτομίας και να εφαρμόζουν καινοτόμα κοινά εκπαιδευτικά προγράμματα σε όλα τα επίπεδα, στο πλαίσιο μιας προσέγγισης με επίκεντρο τους φοιτητές και με γνώμονα την έρευνα και την καινοτομία, βάσει των οποίων θα μπορούσαν ενδεχομένως να απονέμονται κοινά πτυχία βάσει ευρωπαϊκών κριτηρίων που θα έχουν συνδιαμορφωθεί με τα κράτη μέλη και σχετικά ενδιαφερόμενα μέρη, σύμφωνα με τα μέσα της διαδικασίας της Μπολόνια. Οι συμμαχίες αυτές θα πρέπει επίσης να υποστηρίζονται, κατά περίπτωση, για να βελτιώνουν τη διαχείριση των ανθρώπινων πόρων, όσον αφορά δυνητικές από κοινού προσλήψεις πανεπιστημιακών και ερευνητών· για να προάγουν την ανάπτυξη ελκυστικών και βιώσιμων σταδιοδρομιών· και για να αξιοποιούν αμοιβαία πόρους και δομές, π.χ. εργαστήρια και πλατφόρμες.
18. Αναγνωρίζοντας πλήρως την αξία της διά ζώσης μάθησης και της κινητικότητας με φυσική παρουσία, καθώς και την ανάγκη για ισόρροπη κυκλοφορία επιστημόνων, τα ΙΤΕ θα πρέπει να παροτρύνονται να στηρίζουν περαιτέρω όλα τα είδη κινητικότητας φοιτητών, προσωπικού και ερευνητών, η οποία συμβάλλει στην ακαδημαϊκή επιτυχία και στην προσωπική καταξίωση, δίνοντας σε όλους τους φοιτητές, το προσωπικό και τους ερευνητές τη δυνατότητα να αποκτήσουν διεθνείς και διαπολιτισμικές ικανότητες μέσω της διεθνοποίησης των προγραμμάτων σπουδών ή της συμμετοχής σε καινοτόμα διεθνή περιβάλλοντα στα ιδρύματα προέλευσής τους.
19. Το Ευρωπαϊκό Έτος Νεολαίας διαδραματίζει εν προκειμένω καταλυτικό ρόλο. Υπενθυμίζονται, αφενός, ο στόχος που επιβεβαιώθηκε στο υπουργικό ανακοινωθέν της Ρώμης της 19ης Νοεμβρίου 2020 σύμφωνα με τον οποίον τουλάχιστον το 20% των αποφοίτων στον Ευρωπαϊκό Χώρο Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης θα πρέπει να έχουν παρακολουθήσει περίοδο σπουδών ή κατάρτισης στο εξωτερικό και, αφετέρου, η στήριξη που πρέπει να δοθεί στην πρωτοβουλία για τα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια για την επίτευξη του φιλόδοξου στόχου του 50% μετακινούμενων φοιτητών, όπως ορίζεται στα συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με την πρωτοβουλία για τα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια – Σύνδεση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, της έρευνας, της καινοτομίας και της κοινωνίας: Ανοίγοντας τον δρόμο για μια νέα διάσταση στην ευρωπαϊκή τριτοβάθμια εκπαίδευση.
20. Για την επίτευξη αυτών των στόχων, τα κράτη μέλη και η Επιτροπή, σε συνεργασία με τα ΙΤΕ, θα πρέπει επίσης να επιδιώξουν την απλούστευση των διοικητικών διαδικασιών για τα ιδρύματα, μεταξύ άλλων με πιο διευρυμένη εφαρμογή της πρωτοβουλίας για την ευρωπαϊκή φοιτητική ταυτότητα και με περαιτέρω εφαρμογή της αυτόματης αμοιβαίας αναγνώρισης των τίτλων και των περιόδων σπουδών στο εξωτερικό σε συνεργασία με τους εθνικούς διεπιστημονικούς οργανισμούς αναγνώρισης τίτλων ακαδημαϊκών και πληροφόρησης (ΔΟΑΤΑΠ - NARIC). Τα ΙΤΕ θα πρέπει να παροτρύνονται να αξιοποιούν πλήρως τα ψηφιακά εργαλεία για την κινητικότητα και την αναγνώριση, να προωθούν την πολυγλωσσία, τη διαπολιτισμικότητα και την ένταξη φοιτητών με λιγότερες ευκαιρίες στις πανεπιστημιοπούλες τους, καθώς και να ενσωματώσουν την κινητικότητα στα προγράμματα σπουδών τους.

Προώθηση του παγκόσμιου ρόλου και της ηγετικής θέσης της Ευρώπης

21. Η διεθνοποίηση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και της έρευνας έχει στρατηγική γεωπολιτική σημασία για την Ευρώπη, όπως περιγράφεται στην κοινή ανακοίνωση για την παγκόσμια πύλη («Global Gateway»). Η παγκόσμια συνεργασία στην τριτοβάθμια εκπαίδευση πρέπει να βασίζεται σε θεμελιώδεις αξίες και αρχές, με επίκεντρο την ακαδημαϊκή ελευθερία, την αυτονομία των ιδρυμάτων, την ανοικτή εκπαίδευση και την ανοικτή επιστήμη. Οι αρχές της αμοιβαιότητας και των ισότιμων όρων ανταγωνισμού θα πρέπει να αποτελούν προϋπόθεση για τη διεθνή συνεργασία. Η κατευθυντήρια αρχή «ανοικτά στο μέτρο του δυνατού, κλειστά στο μέτρο του αναγκαίου» θα πρέπει να ακολουθείται στις σχέσεις με παγκόσμιους εταίρους σε θέματα έρευνας και καινοτομίας και στις μαζί τους διαπραγματεύσεις. Τα ΙΤΕ θα πρέπει να υποστηρίζονται μέσω συντονισμένης ευρωπαϊκής προσέγγισης για την προώθηση αυτών των ευρωπαϊκών αξιών και αρχών παγκοσμίως, ώστε να επιτυγχάνεται ισορροπημένη και αμοιβαία επωφελής συνεργασία, η οποία αποτελεί μέρος της ήπιας ισχύος της Ευρώπης και της ικανότητάς της να θέτει παγκόσμια πρότυπα. Η συνεργασία με τρίτες χώρες στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και της έρευνας πρέπει να βασίζεται σε κοινή αντίληψη και χρήση αυτών των αξιών και αρχών που προάγονται σε ευρωπαϊκό επίπεδο σε ευθυγράμμιση με άλλα στρατηγικά συμφέροντα της Ένωσης σύμφωνα με τη Διάσκεψη της Μασσαλίας για την παγκόσμια προσέγγιση.
22. Η βαθύτερη ευρωπαϊκή συνεργασία μπορεί να είναι χρήσιμη για να παράσχει στήριξη στα ΙΤΕ και να εφοδιάσει τους ερευνητές, τους εκπαιδευτές, τους φοιτητές και το προσωπικό με τα απαραίτητα εργαλεία προκειμένου να μπορούν να ανταπεξέλθουν στις προκλήσεις της δίκαιης παγκόσμιας συνεργασίας, όπως οι ανισότητες, οι έξωθεν παρεμβάσεις και τα εμπόδια στην ανοικτή επιστήμη. Πρέπει επίσης να προάγεται η εμπειριστατωμένη και ανεξάρτητη κατανόηση των ομολόγων από τρίτες χώρες. Προκειμένου να καταστεί η Ευρωπαϊκή Ένωση ασφαλές καταφύγιο για την ελευθερία της επιστημονικής έρευνας και τις δημοκρατικές αξίες, τα ΙΤΕ θα πρέπει να υποστηρίζονται μέσω ευρωπαϊκών και εθνικών προγραμμάτων, με πλήρη σεβασμό της αρχής της αριστείας, ώστε να υποδέχονται φοιτητές, ερευνητές και πανεπιστημιακούς των οποίων η ελευθερία απειλείται.
23. Προκειμένου να ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητά τους σε παγκόσμιο επίπεδο, τα ΙΤΕ θα πρέπει να παροτρύνονται να κινητοποιούν τοπικά ή περιφερειακά οικοσυστήματα, προωθώντας έτσι την εδαφική συνοχή, μέσω ισχυρών συμπράξεων με ερευνητικούς οργανισμούς, φορείς καινοτομίας, χρηματοδότες και οικονομικούς και κοινωνικούς εταίρους, ενισχύοντας παράλληλα τις στενές αλληλεπιδράσεις με τοπικές, περιφερειακές και εθνικές αρχές. Προκειμένου να προαχθεί η ποικιλομορφία και η αριστεία των ευρωπαϊκών ΙΤΕ σε παγκόσμιο επίπεδο, θα πρέπει να καταβληθούν περισσότερες προσπάθειες και να παρασχεθεί περαιτέρω στήριξη σε ευρωπαϊκό επίπεδο στα κράτη μέλη για την προώθηση των εθνικών πολιτικών, για παράδειγμα μέσω πρωτοβουλιών αριστείας και περιφερειακών και τοπικών κόμβων.
24. Η διακρατική συνεργασία μεταξύ ευρωπαϊκών ΙΤΕ αυξάνει την ελκυστικότητά τους για τους διεθνείς φοιτητές, ερευνητές και παγκόσμιους εταίρους και βελτιώνει την ποιότητα της προσφοράς εκπαίδευσης και του δυναμικού έρευνας και καινοτομίας. Τα υφιστάμενα ευρωπαϊκά προγράμματα, όπως το Erasmus+, τα μέσα εξωτερικής δράσης της Ένωσης και το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη» θα πρέπει να αξιοποιούνται εντός των ορίων των δράσεων που περιλαμβάνονται στις νομικές βάσεις τους και να αξιολογούνται σύμφωνα με τα αντίστοιχα κριτήρια αξιολόγησής τους για να στηρίζουν συμμαχίες ΙΤΕ, όπως τα «ευρωπαϊκά πανεπιστήμια» και οι κοινότητες γνώσης και καινοτομίας (ΚΓΚ), για την ανάπτυξη κοινών δραστηριοτήτων και στρατηγικών διεθνοποίησης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, την έρευνα και την καινοτομία. Με τον τρόπο αυτό τα ΙΤΕ θα μπορούν να προβάλλονται διεθνώς, να εγκαθιδρύουν δίκτυα με βασικούς εταίρους ανά τον κόσμο, να ενισχύουν τις ικανότητες των εταίρων σε τρίτες χώρες και να προωθούν τη διεθνή (εισερχόμενη και εξερχόμενη) κινητικότητα των φοιτητών, των ερευνητών, των πανεπιστημιακών και του προσωπικού. Θα πρέπει να αξιοποιηθεί πλήρως η παγκόσμια σύμβαση της UNESCO του 2019 σχετικά με την αναγνώριση των τίτλων όσον αφορά την τριτοβάθμια εκπαίδευση, καθώς διευκολύνει τη διεθνή κινητικότητα των φοιτητών και, ως εκ τούτου, απελευθερώνει το δυναμικό διεθνοποίησης της ευρωπαϊκής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Στο πλαίσιο κοινών ευρωπαϊκών προσπαθειών με τρίτες χώρες, θα μπορούσε να προάγεται περαιτέρω η ευρωπαϊκή προσφορά τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, μέσω προσέγγισης τύπου «Ομάδα Ευρώπη», και να πραγματοποιούνται αμοιβαία επωφελείς δραστηριότητες ανάπτυξης ικανοτήτων.

Ενίσχυση της ανάκαμψης και της αντίδρασης της Ευρώπης στην ψηφιακή και την πράσινη μετάβαση

25. Τα ΙΤΕ θα πρέπει να παροτρύνονται περισσότερο να μετατρέπουν τη γνώση σε δεξιότητες, ικανότητες και καινοτομία. Αυτό μπορεί να γίνει με πλήρη σεβασμό της ακαδημαϊκής ελευθερίας μέσω της ανάπτυξης στενής συνεργασίας με οικονομικούς, κοινωνικούς και βιομηχανικούς εταίρους στο πλαίσιο τοπικών και περιφερειακών οικοσυστημάτων έρευνας και καινοτομίας και μέσω της διευκόλυνσης της διατομεακής κινητικότητας μεταξύ ΙΤΕ και άλλων εταίρων, με βάση ιδίως στρατηγικές έξυπνης εξειδίκευσης και το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Καινοτομίας και Τεχνολογίας (EIT) και τις ΚΓΚ. Η συνεργασία αυτή θα μπορούσε επίσης να είναι άκρως επωφελής για τις τοπικές επιχειρήσεις και τις ΜΜΕ και να δίνει στους φοιτητές, τους ερευνητές, τους πανεπιστημιακούς, τους εκπαιδευτές και το προσωπικό την ευκαιρία να εκπαιδεύονται, π.χ. στη διαχείριση της διανοητικής ιδιοκτησίας, τη μεταφορά γνώσης και την επιχειρηματικότητα, συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης σε χρηματοδότηση, σε όλα τα στάδια της σταδιοδρομίας τους. Πρέπει δε να λαμβάνεται υπόψη, στις αξιολογήσεις σταδιοδρομίας των πανεπιστημιακών, τον πλήρες φάσμα των δραστηριοτήτων τους τόσο εντός όσο και εκτός της ακαδημαϊκής κοινότητας, σε όλες τις διαστάσεις των αποστολών των ΙΤΕ. Τα ΙΤΕ θα πρέπει επίσης να βελτιώνουν την ικανότητά τους να συνεργάζονται με τα οικοσυστήματά τους, μεταδίδοντας τις απαραίτητες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες, ιδίως για στρατηγικούς βιομηχανικούς τομείς, και προωθώντας τη μεταφορά γνώσης και τεχνολογίας και τη δημιουργία τεχνολογικών.

26. Τα ΙΤΕ θα μπορούσαν να υποστηρίζονται με σκοπό την ενίσχυση της μάθησης με επίκεντρο τους φοιτητές και με βάση την έρευνα, που έχει ως στόχο να παρέχει στους φοιτητές επικαιροποιημένες ικανότητες, δεξιότητες και γνώσεις, καθώς και να αναπτύσσει τις ερευνητικές τους δεξιότητες και εμπειρίες. Θα πρέπει επίσης να παρέχεται στήριξη στους φοιτητές για διεπιστημονικό έργο με προσεγγίσεις που βασίζονται σε προκλήσεις.
27. Τα ΙΤΕ μπορούν να διαδραματίσουν βασικό ρόλο στη διά βίου μάθηση και στην αντιμετώπιση του μετασχηματισμού της αγοράς εργασίας, ακολουθώντας πολιτική ανοίγματος σε όλες τις κατηγορίες εκπαιδευομένων και προάγοντας την απασχολησιμότητά τους, μεταξύ άλλων μέσω επανειδίκευσης και αναβάθμισης δεξιοτήτων. Για τον σκοπό αυτό, τα ΙΤΕ θα πρέπει να υποστηρίζονται ώστε να χρησιμοποιούν την ψηφιοποίηση για την προώθηση καινοτόμων μεθόδων μάθησης και διδασκαλίας και για να σχεδιάζουν και να εφαρμόζουν ευέλικτες και εξατομικευμένες μαθησιακές διαδρομές, συμπεριλαμβανομένων, κατά περίπτωση, συντομότερων κύκλων μαθημάτων ή εμπειριών μάθησης που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε μικροδιαπιστευτήρια, χωρίς να αποκλίνουν από τη βασική αρχή των προγραμμάτων πλήρους πτυχίου. Προκειμένου να αναπτύσσονται οι σχετικές δεξιότητες, ικανότητες, συμπεριφορές καθώς και το επιχειρηματικό πνεύμα των εκπαιδευομένων, τα ΙΤΕ θα πρέπει να παροτρύνονται να συνεργάζονται με τα οικοσυστήματά τους, να προωθούν εμπειρίες στον χώρο εργασίας, όπως πρακτική άσκηση, μαθητεία και ευκαιρίες εθελοντισμού, και, κατά περίπτωση, να αναπτύξουν περαιτέρω διαδρομές επιχειρηματικότητας που δίνουν στους φοιτητές τη δυνατότητα να υλοποιούν επιχειρηματικά σχέδια κατά τη διάρκεια των σπουδών τους.
28. Τα ΙΤΕ, ως ειδοποιό ποιοτικό στοιχείο σε παγκόσμιο επίπεδο, έχουν βασικό ρόλο στη στήριξη της πράσινης μετάβασης και στην επίτευξη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης. Στο πλαίσιο αυτό, τα ΙΤΕ σε όλη την Ευρώπη θα πρέπει να υποστηριχθούν ώστε να θεσπίσουν προσεγγίσεις για τη βιωσιμότητα και πράσινες προσεγγίσεις που εφαρμόζονται σε ολόκληρα τα ιδρύματα και εντάσσονται στις αποστολές, τις υποδομές και τις δραστηριότητές τους, κατά περίπτωση.
29. Τα ΙΤΕ, για να επιτύχουν την πράσινη μετάβαση, θα πρέπει να παροτρύνονται να αναπτύξουν διεπιστημονικές γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες, να στηρίξουν την απόκτηση και την αξιοποίηση γνώσεων σχετικά με τη βιωσιμότητα μεταξύ όλων των εκπαιδευομένων και των κοινοτήτων και να ενσωματώσουν την εκπαίδευση σε θέματα βιωσιμότητας στα προγράμματα σπουδών σε όλους τους σχετικούς τομείς. Θα πρέπει να παροτρύνονται να αναθέτουν και να διεξάγουν έρευνα που βασίζεται στη γνωσιακή βάση σχετικά με τη βιωσιμότητα.
30. Όπως αποδείχθηκε κατά την πανδημία COVID-19, οι ψηφιακές τεχνολογίες αποτελούν ισχυρό εργαλείο μετασχηματισμού για τα συστήματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ευρώπη, και τα ΙΤΕ συμβάλλουν με τη σειρά τους καθοριστικά στην επιτάχυνση της ψηφιακής μετάβασης στην Ευρώπη.
31. Είναι αναγκαίο να παρασχεθούν στα ΙΤΕ υψηλής συνδεσιμότητας και υψηλών επιδόσεων ψηφιακές υποδομές και υπηρεσίες, οι οποίες θα πρέπει στον μεγαλύτερο δυνατό βαθμό να είναι διαλειτουργικές και κοινές σε ολόκληρη την Ευρώπη, να βασίζονται σε ευρωπαϊκά πρότυπα ^(*) και να χρησιμοποιούν αξιόπιστες τεχνολογίες σύμφωνα με τις ειδικές ανάγκες των ΙΤΕ, όπως τα ασφαλή δεδομένα.
32. Η επιτάχυνση της ψηφιακής μετάβασης της Ευρώπης συνεπάγεται την παροχή ψηφιακού γραμματισμού και στοιχειωδών γνώσεων σχετικά με δεδομένα σε όλους τους φοιτητές, τους εκπαιδευτές, το προσωπικό, τους πανεπιστημιακούς και τους ερευνητές, και, κατά περίπτωση, στο ευρύ κοινό. Τα ΙΤΕ έχουν καίριο ρόλο εν προκειμένω όσον αφορά τον εξοπλισμό των εκπαιδευομένων με αναδυόμενες ψηφιακές ικανότητες και τη δεοντολογική συνιστώσα τους – π.χ. επιμελητεία δεδομένων, τεχνητή νοημοσύνη, υπολογιστική υψηλών επιδόσεων και κυβερνοασφάλεια – και όσον αφορά τη διεξαγωγή έρευνας και καινοτομίας.
33. Τα ΙΤΕ, αναγνωρίζοντας πλήρως την αξία της διά ζώσης μάθησης, θα πρέπει να αξιοποιήσουν στο έπακρο τα ψηφιακά μέσα προκειμένου να βελτιώσουν την ποιότητα της μαθησιακής εμπειρίας για τους φοιτητές, το προσωπικό, τους πανεπιστημιακούς και τους ερευνητές και να αντιμετωπίσουν τις κοινωνικές ανισότητες. Προκειμένου να γεφυρωθεί το ψηφιακό χάσμα, θα πρέπει να υποστηριχθούν πρωτοβουλίες που παρέχουν ισότιμη πρόσβαση σε εξατομικευμένες ευκαιρίες μάθησης για όλους, χρησιμοποιώντας, για παράδειγμα, διαδικτυακή ή υβριδική διδασκαλία σε χώρους εξ αποστάσεως μάθησης. Θα πρέπει να παρέχεται στήριξη στις προσπάθειες των ΙΤΕ να ανταλλάσσουν πλατφόρμες και διαλειτουργικά εργαλεία που καθιστούν δυνατή την ανταλλαγή δεδομένων, παρέχοντας παράλληλα εκπαιδευτικούς πόρους υψηλής ποιότητας και φιλικούς προς τον χρήστη, όπως διαδικτυακά μαθήματα.

Εμβάθυνση του ευρωπαϊκού αισθήματος του ανήκειν με βάση κοινές αξίες

34. Για την εμβάθυνση του ευρωπαϊκού αισθήματος του ανήκειν και την προώθηση του ευρωπαϊκού τρόπου ζωής μας, είναι καίριας σημασίας η προάσπιση και η προστασία των ευρωπαϊκών δημοκρατικών αξιών, η προαγωγή της ποικιλομορφίας, της συμμετοχικότητας και της ισότητας των φύλων και η ενίσχυση της ποιότητας και της συνάφειας της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης για δεξιότητες ανθεκτικές στις μελλοντικές εξελίξεις. Τα ΙΤΕ είναι αυτόνομα και η ακαδημαϊκή και επιστημονική ελευθερία αποτελεί κεντρική αρχή της αποστολής και των δραστηριοτήτων τους.

^(*) Carretero Gomez, S., Vuorikari, R. και Punie, Y., DigComp 2.1: The Digital Competence Framework for Citizens with eight proficiency levels and examples of use, Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Λουξεμβούργο, 2017.

35. Θα πρέπει να παρέχεται στήριξη στις προσπάθειες των ΙΤΕ να προστατεύουν την εκπαίδευση και την επιστήμη από την παραπληροφόρηση, να τάσσονται υπέρ της ανοικτής επιστήμης και να υπερασπίζονται τις δημοκρατικές αξίες. Στο πλαίσιο αυτό, τα ΙΤΕ αποτελούν εγγύηση για τη δημοκρατία και πρωταρχικό φόρουμ για την επιστήμη των πολιτών, προετοιμάζοντας τους φοιτητές για να ασκούν ενεργά την ιδιότητα του πολίτη και να συμμετέχουν στα κοινά.
36. Τα ΙΤΕ μπορούν να καθοδηγούν τον δημόσιο διάλογο με τεκμηριωμένες και διορατικές πληροφορίες, μέσω της ευρύτερης πρόσβασης σε δημοσιεύσεις και ερευνητικά δεδομένα και μέσω της διοργάνωσης δημόσιων εκδηλώσεων για τη διάδοση και τη συζήτηση των αποτελεσμάτων της έρευνας. Τα ΙΤΕ μπορούν να είναι βασικοί παράγοντες για την καταπολέμηση της στρεβλής χρήσης της έρευνας και αποτελούν τη διεπαφή μεταξύ εκπαίδευσης, έρευνας, καινοτομίας, δημόσιων αρχών και κοινωνίας των πολιτών. Ο ρόλος αυτός θα μπορούσε να ενισχυθεί περαιτέρω και να αξιοποιηθεί από τα ΙΤΕ για πιο συστηματική συνεργασία με όλους τους κοινωνικούς παράγοντες, μεταξύ άλλων δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς καινοτομίας, περιφερειακές και τοπικές δημόσιες αρχές, συμπεριλαμβανομένων των σχολείων, μέσα ενημέρωσης, φορείς εκλαΐκευσης της επιστήμης και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, όπως ενώσεις καταναλωτών, χρηστών ή ασθενών.
37. Τα ΙΤΕ θα πρέπει να μεριμνούν ώστε οι φοιτητές, οι πανεπιστημιακοί, οι ερευνητές και το προσωπικό να συμμετέχουν στη διακυβέρνησή τους, ως πλήρη μέλη και εποικοδομητικοί εταίροι της κοινότητας της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Στο πλαίσιο αυτό, οι φοιτητές συμμετέχουν ενδεχομένως σε μηχανισμούς λήψης αποφάσεων, μεταξύ άλλων όσον αφορά τα προγράμματα σπουδών, ως ένδειξη σεβασμού των θεμελιωδών ακαδημαϊκών αξιών, της δημοκρατίας και του πνεύματος διαλόγου στα ΙΤΕ.
38. Θα πρέπει να παρέχεται στήριξη και ενθάρρυνση στις προσπάθειες των ΙΤΕ να διασφαλίσουν την ένταξη και την επιτυχία των φοιτητών, των πανεπιστημιακών, των ερευνητών και του προσωπικού τους και να προωθήσουν τις ίσες ευκαιρίες, ανεξαρτήτως φύλου, φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, κοινωνικού και οικονομικού υπόβαθρου, κατάστασης υγείας, αναπηρίας, ηλικίας, γενετήσιου προσανατολισμού, προέλευσης από οικογένειες μεταναστών και γεωγραφικής θέσης. Για τους σκοπούς αυτούς, θα πρέπει να παρέχεται στήριξη στα ΙΤΕ ώστε να διασφαλίζουν την ευημερία του συνόλου και παράλληλα μεγαλύτερη κοινωνική πολυμορφία. Τα ΙΤΕ θα πρέπει εν προκειμένω να παροτρύνονται να προσεγγίσουν υποεκπροσωπούμενες ομάδες προκειμένου να βελτιώσουν την πρόσβασή τους στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και να τις βοηθήσουν να ολοκληρώσουν τις σπουδές τους, μεριμνώντας δεόντως για φοιτητές και νέους ερευνητές των οποίων οι σπουδές και οι σταδιοδρομίες επλήγησαν σοβαρά από την πανδημία, καθώς και για τους προερχόμενους από αγροτικές και απομακρυσμένες περιοχές, όπως οι εξόχως απόκεντρες περιοχές.
39. Θα πρέπει να παρέχεται στήριξη και ενθάρρυνση στα ΙΤΕ ώστε να αναλαμβάνουν δράσεις για τη βελτίωση της ισόρροπης εκπροσώπησης των φύλων στις οργανώσεις των φοιτητών και του προσωπικού, μεταξύ άλλων στο πλαίσιο της εξέλιξης της ακαδημαϊκής σταδιοδρομίας.
40. Τα ΙΤΕ μπορούν να χρησιμοποιούν καινοτόμα διδακτικά εργαλεία και παιδαγωγικές μεθόδους, συμπεριλαμβανομένων ψηφιακών εργαλείων, προκειμένου να προσφέρουν προσέγγιση μάθησης με επίκεντρο τον φοιτητή, ανεξάρτητα από το κοινωνικοοικονομικό ή μαθησιακό υπόβαθρο. Προκειμένου να μειωθούν οι ανισότητες και να προαχθεί η προσωπική καταξίωση, τα ΙΤΕ θα πρέπει να παροτρύνονται να παρέχουν εξατομικευμένη καθοδήγηση και υποστηρικτικές υπηρεσίες, ιδίως στους νεοεισερχόμενους στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, λαμβάνοντας υπόψη τον τρόπο και τη διαδρομή μάθησης, καθώς και το κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο κάθε εκπαιδευόμενου.

ΠΙΟ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΑ, ΚΑΛΕΙ ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΜΕΛΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ, ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΙΣ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΕΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥΣ ΚΑΙ ΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΣ ΔΕΟΝΤΩΣ ΥΠΟΨΗ ΤΗΝ ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΟΤΗΤΑΣ, ΝΑ ΣΤΗΡΙΞΟΥΝ ΣΥΜΜΑΧΙΕΣ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΟΠΩΣ ΤΑ «ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ»:

41. Όλα τα είδη συμμαχιών των ΙΤΕ θα πρέπει να υποστηρίζονται περαιτέρω με όλα τα κατάλληλα και συναφή μέσα, προκειμένου να διευκολύνονται οι δραστηριότητες συνεργασίας που βασίζονται στην υψηλή ποιότητα, την αριστεία, τον αντίκτυπο, τη συμμετοχικότητα και τη γεωγραφική ισορροπία, και να εντοπίζονται εμπόδια και λύσεις που θα μπορούσαν να είναι κοινά σε όλες τις συμμαχίες. Ειδικότερα, με βάση την ενδιάμεση επανεξέταση των πρώτων πιλοτικών συμμαχιών, η πρωτοβουλία για τα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια θα πρέπει να αναπτυχθεί περαιτέρω. Αυτό θα επιτρέψει επίσης την ομαδοποίηση δραστηριοτήτων με σκοπό την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών σχετικά με την τριτοβάθμια εκπαίδευση, την έρευνα και την καινοτομία και την παροχή υπηρεσιών στην κοινωνία.
42. Κατ' αρχάς, οι συμμαχίες των ΙΤΕ θα πρέπει να ενθαρρύνονται να αξιοποιούν πλήρως τα υφιστάμενα χρηματοδοτικά προγράμματα, καθώς και τα κατάλληλα εργαλεία σε ευρωπαϊκό, εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, με σκοπό την αύξηση και την εμβάθυνση της συνεργασίας τους.
43. Κατά περίπτωση και σε στενή συνεργασία με τις εθνικές αρχές, τις συμμαχίες των ΙΤΕ και τα ενδιαφερόμενα μέρη, θα πρέπει να ληφθούν μέτρα για να ξεπεραστούν τα εμπόδια για μια βαθύτερη, μακροπρόθεσμη και ευέλικτη διακρατική συνεργασία και να σχεδιαστούν μέσα θεσμικής συνεργασίας, βάσει προκαταρκτικής διεξοδικής αξιολόγησης της αναγκαιότητας, των οφελών και της σκοπιμότητάς τους. Στόχος είναι να δοθεί στις συμμαχίες, σε προαιρετική βάση, το περιθώριο να ενεργούν από κοινού, να λαμβάνουν κοινές στρατηγικές αποφάσεις, να πειραματίζονται με από κοινού προσλήψεις, να σχεδιάζουν κοινά προγράμματα σπουδών ή να συγκεντρώνουν πόρους και ικανότητες ανθρώπινου δυναμικού, τεχνολογίας, δεδομένων, εκπαίδευσης, έρευνας και καινοτομίας.

44. Με έμφαση στην εφαρμογή της ευρωπαϊκής προσέγγισης για τη διασφάλιση της ποιότητας των κοινών προγραμμάτων, θα πρέπει να ληφθούν περαιτέρω μέτρα για να αναγνωριστεί η αξία των καινοτόμων διακρατικών εμπειριών μάθησης και για να αυξηθεί η προβολή, η ελκυστικότητα και η φήμη, εντός και εκτός Ευρώπης, τέτοιων κοινών προγραμμάτων που παρέχονται από συμμαχίες ΙΤΕ. Θα πρέπει να διερευνηθούν κοινά κριτήρια που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε δυνητικό ευρωπαϊκό σήμα για κοινά προγράμματα. Αργότερα, θα μπορούσε να εξεταστεί το ενδεχόμενο σχεδιασμού και υλοποίησης, σε προαιρετική βάση, σε εθνικό, περιφερειακό επίπεδο ή σε επίπεδο ιδρυμάτων, κοινών πτυχίων σε όλα τα επίπεδα βάσει των ευρωπαϊκών κριτηρίων που θα έχουν συνδιαμορφωθεί, σύμφωνα με τα υφιστάμενα μέσα της διαδικασίας της Μπολόνια. Η διαδικασία αυτή θα πρέπει να πραγματοποιηθεί σε στενή συνεργασία με τις εθνικές αρχές, τις συμμαχίες των ΙΤΕ και τα ενδιαφερόμενα μέρη.
45. Τα αποτελέσματα των διερευνητικών διαδικασιών που αναφέρονται στις παραγράφους 43 και 44 θα υποβάλλονται, σε κάθε στάδιο, στο Συμβούλιο για περαιτέρω απόφαση.
46. Θα πρέπει να καταστούν δυνατές αποδοτικές και αποτελεσματικές διαδικασίες διασφάλισης της ποιότητας σε εθνικό επίπεδο, ώστε να διευκολυνθεί μια προσέγγιση ευρωπαϊκής διασφάλισης της ποιότητας για κοινά προγράμματα, σύμφωνα με τα πρότυπα και τις κατευθυντήριες γραμμές για τη διασφάλιση της ποιότητας στον ευρωπαϊκό χώρο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (ESG), λαμβάνοντας υπόψη τη σημασία της ποιότητας, της έρευνας και της απασχολησιμότητας.
47. Για να μπορέσουν οι συμμαχίες των ΙΤΕ να αξιοποιήσουν πλήρως τις δυνατότητές τους ανταποκρινόμενες στο οικονομικό κόστος που συνεπάγεται η διακρατική συνεργασία για την κάλυψη όλων των αποστολών τους μακροπρόθεσμα, θα πρέπει να ληφθούν μέτρα για τη μετάβαση προς μια πιο βιώσιμη, ολιστική και ολοκληρωμένη ενωσιακή προοπτική χρηματοδότησης. Στο πλαίσιο αυτό, οι πιλοτικές προσεγγίσεις για πιθανές λύσεις θα πρέπει να δοκιμαστούν από την Επιτροπή σε στενή διαβούλευση με τα κράτη μέλη και σχετικά ενδιαφερόμενα μέρη έως το 2024, και στη συνέχεια να υποβληθεί έκθεση στο Συμβούλιο για περαιτέρω απόφαση.

ΕΠΟΜΕΝΑ ΒΗΜΑΤΑ, ΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΣ ΔΕΟΝΤΩΣ ΥΠΟΨΗ ΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΥΤΟΝΟΜΙΑΣ ΤΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ, ΚΑΙ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΙΣ ΕΘΝΙΚΕΣ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΙΣ:

48. ΚΑΛΕΙ την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να προάγουν και να διαφυλάσσουν τις θεμελιώδεις ακαδημαϊκές αξίες, συμπεριλαμβανομένης της ακαδημαϊκής ελευθερίας και ακεραιότητας, σύμφωνα με το υπουργικό ανακοινωθέν της Ρώμης του 2020 και τη διακήρυξη της Βόννης για την ελευθερία της επιστημονικής έρευνας.
49. ΚΑΛΕΙ την Επιτροπή και τα κράτη μέλη, σε συνεργασία με τα σχετικά ενδιαφερόμενα μέρη, να προωθούν από κοινού δράσεις για τη δημιουργία συνεργειών μεταξύ της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, της έρευνας και της καινοτομίας εντός του στρατηγικού πλαισίου για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης και των δομών διακυβέρνησης του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας. Οι δράσεις αυτές θα πρέπει να αποδεικνύουν ότι προσφέρουν πραγματική προστιθέμενη αξία σε ευρωπαϊκό επίπεδο και να συμβάλλουν στην επίτευξη των προαναφερόμενων βασικών στόχων, καθώς και να υλοποιούνται από την Επιτροπή και, προαιρετικά, από τα κράτη μέλη με κάθε κατάλληλο μέσο σύμφωνα με τα εθνικά πλαίσια.
50. ΚΑΛΕΙ την Επιτροπή να υποβάλει έως τα μέσα του 2022 στο Συμβούλιο, προς ενημέρωση και περαιτέρω απόφαση, χάρτη πορείας για τον από κοινού σχεδιασμό των νέων μέσων. Ο χάρτης πορείας θα αναφέρει τα βασικά ορόσημα και τις συμμετέχουσες ομάδες εμπειρογνομώνων. Για την υλοποίηση των βασικών στόχων, θα ληφθούν υπόψη τα ακόλουθα: οι δράσεις που προσδιορίζονται στην ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με μια ευρωπαϊκή στρατηγική για τα πανεπιστήμια· το ψήφισμα του Συμβουλίου περί στρατηγικού πλαισίου για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης με στόχο τον Ευρωπαϊκό Χώρο Εκπαίδευσης και πέραν αυτού (2021-2030)· και οι σχετικές δράσεις που προσδιορίζονται στο θεματολόγιο πολιτικής για τον Ευρωπαϊκό Χώρο Έρευνας 2022-2024 που επισυνάπτεται στα συμπεράσματα του Συμβουλίου για τη μελλοντική διακυβέρνηση του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας (EXE), καθώς και οι αξίες και αρχές που καθορίζονται στη σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με ένα σύμφωνο για την έρευνα και την καινοτομία στην Ευρώπη.
51. ΚΑΛΕΙ την Επιτροπή, τα κράτη μέλη και τα ενδιαφερόμενα μέρη να συμμετέχουν σε ενισχυμένη συνεργασία για την υλοποίηση αυτών των συνεργειών, αξιοποιώντας τις υφιστάμενες δομές διακυβέρνησης του στρατηγικού πλαισίου για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης και του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας, σε στενή συνεργασία με τον Ευρωπαϊκό Χώρο Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, και αξιοποιώντας τις βέλτιστες πρακτικές των ΙΤΕ. Στο πλαίσιο αυτό, θα μπορούσαν να εξεταστούν κοινές συνεδριάσεις των γενικών διευθυντών για την τριτοβάθμια εκπαίδευση και την ERAC, όταν κρίνεται σκόπιμο, με σαφώς προσδιορισμένα θέματα κοινού ενδιαφέροντος και με κοινό στόχο.

52. ΚΑΛΕΙ την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να εργαστούν για την επίτευξη αυτών των βασικών στόχων μέσω στενής συνεργασίας με κεντρικές οργανώσεις σε ενωσιακό και σε διεθνές επίπεδο, ή με άλλους ενδεδειγμένους οργανισμούς που είναι σημαντικοί σε επίπεδο ΕΕ και εκπροσωπούν ενδιαφερόμενα μέρη, όπως: ΙΤΕ, συμπεριλαμβανομένων συμμαχιών ευρωπαϊκών ΙΤΕ, φοιτητικές ενώσεις, οργανισμοί διασφάλισης της ποιότητας, οργανισμοί που δραστηριοποιούνται στον τομέα της έρευνας και της τεχνολογίας, επιχειρήσεις προσανατολισμένες στην Ε&Κ, συμπεριλαμβανομένων ΜΜΕ, μεμονωμένοι ερευνητές και φορείς καινοτομίας, υποδομές έρευνας, οργανισμοί χρηματοδότησης Ε&Κ και ακαδημίες επιστημών. Θα μπορούσε να εξεταστεί η δυνατότητα τακτικών συνεδριάσεων, όπως το φόρουμ πανεπιστημίων για το μέλλον της Ευρώπης, προκειμένου να συζητείται η εφαρμογή της στρατηγικής και να προωθείται η ανταλλαγή ορθών πρακτικών. Τα αποτελέσματα του φόρουμ θα πρέπει να αποτελούν πηγή έμπνευσης για περαιτέρω εξελίξεις και εργασίες των σχετικών ομάδων του στρατηγικού πλαισίου για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης και του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας, σε συνεργασία με τον Ευρωπαϊκό Χώρο Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης.
53. ΚΑΛΕΙ τα κράτη μέλη να αξιοποιήσουν τις πολυμερείς ανταλλαγές με την υποστήριξη της Επιτροπής προκειμένου να προωθήσουν την ανταλλαγή ορθών πρακτικών και τη μάθηση από ομοτίμους από άλλα κράτη μέλη.
54. ΣΗΜΕΙΩΝΕΙ την πρόθεση της Επιτροπής να εξορθολογίσει τα εργαλεία παρακολούθησης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Αυτό θα μπορούσε να ενισχύσει τις δυνατότητές τους και τη σημασία τους για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής, τα ΙΤΕ, τους φοιτητές και τους ερευνητές, χωρίς να αυξηθεί ο διοικητικός φόρτος για τα κράτη μέλη ή τα ΙΤΕ, προκειμένου να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με την πρόοδο που σημειώνεται στην εφαρμογή της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την ενδυνάμωση των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και να βοηθούν τα κράτη μέλη που επιθυμούν να αναπτύξουν τις δράσεις στις οποίες προτίθενται να συνεισφέρουν βάσει αξιόπιστων στοιχείων και δεδομένων. Η συμμετοχή των κρατών μελών σε αυτήν τη διαδικασία είναι εθελοντική. ΠΡΟΤΕΙΝΕΙ να βασιστούν οι περαιτέρω συζητήσεις σε μελέτη χαρτογράφησης του δυναμικού και του νομικού πλαισίου των σχετικών εργαλείων παρακολούθησης. ΤΟΝΙΖΕΙ ότι το καθήκον αυτό θα πρέπει να αναπτυχθεί σε συνεργασία με τη διαδικασία συντονισμού και παρακολούθησης της πολιτικής του ΕΧΕ, συμπεριλαμβανομένου του πίνακα δεικτών του ΕΧΕ.
55. ΚΑΛΕΙ την Επιτροπή να ενημερώνει τακτικά τα κράτη μέλη για την πρόοδο της εφαρμογής των προαναφερόμενων δράσεων και να υποβάλει ολοκληρωμένη επισκόπηση στην πλήρη έκθεση της Επιτροπής σχετικά με τον Ευρωπαϊκό Χώρο Εκπαίδευσης το 2025, λαμβάνοντας επίσης υπόψη τη σημειωθείσα πρόοδο όσον αφορά την υλοποίηση του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Πολιτικό πλαίσιο

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο

- Συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, 14 Δεκεμβρίου 2017 (EUCO 19/1/2017 REV 1)

Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- Σύσταση (ΕΕ) 2021/2122 του Συμβουλίου της 26ης Νοεμβρίου 2021 σχετικά με ένα σύμφωνο για την Έρευνα και την Καινοτομία στην Ευρώπη (ΕΕ L 431 της 2.12.2021, σ. 1)
- Συμπεράσματα του Συμβουλίου για τη μελλοντική διακυβέρνηση του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας (ΕΧΕ) (14308/21, 26 Νοεμβρίου 2021)
- Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με την παγκόσμια προσέγγιση στην έρευνα και την καινοτομία – Η στρατηγική της Ευρώπης για τη διεθνή συνεργασία σε έναν μεταβαλλόμενο κόσμο (12301/21, 28 Σεπτεμβρίου 2021)
- Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με την πρωτοβουλία για τα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια – Σύνδεση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, της έρευνας, της καινοτομίας και της κοινωνίας: Ανοίγοντας τον δρόμο για μια νέα διάσταση στην ευρωπαϊκή τριτοβάθμια εκπαίδευση (ΕΕ C 221 της 10.6.2021, σ. 14)
- Συμπεράσματα του Συμβουλίου με θέμα «Εμβάθυνση του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας: Παροχή ελκυστικών και βιώσιμων σταδιοδρομιών και συνθηκών εργασίας στους ερευνητές και υλοποίηση της κυκλοφορίας επιστημόνων» (9138/21, 28 Μαΐου 2021)
- Ψήφισμα του Συμβουλίου περί στρατηγικού πλαισίου για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης με στόχο τον Ευρωπαϊκό Χώρο Εκπαίδευσης και πέραν αυτού (2021-2030) (ΕΕ C 66 της 26.2.2021, σ. 1)
- Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με τον νέο Ευρωπαϊκό Χώρο Έρευνας (13567/20, 1 Δεκεμβρίου 2020)
- Σύσταση του Συμβουλίου, της 26ης Νοεμβρίου 2018, σχετικά με την προαγωγή της αυτόματης αμοιβαίας αναγνώρισης των τίτλων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και κατάρτισης, καθώς και των αποτελεσμάτων περιόδων μάθησης στο εξωτερικό (ΕΕ C 444 της 10.12.2018, σ. 1)
- Συμπεράσματα του Συμβουλίου με θέμα την προσέγγιση του οράματος για έναν ευρωπαϊκό χώρο εκπαίδευσης (ΕΕ C 195 της 7.6.2018, σ. 7)
- Σύσταση του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2018, για την προώθηση των κοινών αξιών, της εκπαίδευσης χωρίς αποκλεισμούς και της ευρωπαϊκής διάστασης της διδασκαλίας (ΕΕ C 195 της 7.6.2018, σ. 1)

Ευρωπαϊκή Επιτροπή

- Αντιμετώπιση εξωτερικών παρεμβάσεων στην έρευνα και την καινοτομία (SWD(2022) 12 final)
- Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών για μια ευρωπαϊκή στρατηγική για τα πανεπιστήμια (COM(2022) 16 final)
- Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών για την παγκόσμια προσέγγιση στην έρευνα και την καινοτομία – Η στρατηγική της Ευρώπης για τη διεθνή συνεργασία σε έναν μεταβαλλόμενο κόσμο (COM(2021) 252 final/2)
- Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών – Ένας νέος ΕΧΕ για την έρευνα και την καινοτομία (COM(2020) 628 final)
- Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με την υλοποίηση του Ευρωπαϊκού Χώρου Εκπαίδευσης έως το 2025 (COM(2020) 625 final)
- Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών – Ευρωπαϊκό Θεματολόγιο δεξιοτήτων για βιώσιμη ανταγωνιστικότητα, κοινωνική δικαιοσύνη και ανθεκτικότητα (COM(2020) 274 final)

Ευρωπαϊκή Επιτροπή και ύπατος εκπρόσωπος της Ένωσης για θέματα Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφαλείας

- Κοινή ανακοίνωση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, την Επιτροπή των Περιφερειών και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων – Global Gateway (JOIN(2021) 30 final)

Δηλώσεις

- Υπουργικό ανακοινωθέν της Ρώμης (19 Νοεμβρίου 2020)
- Διακήρυξη της Βόννης για την ελευθερία της επιστημονικής έρευνας (20 Οκτωβρίου 2020)